

# RhetoricaScandinavica

**Vol 30 / 2026**

Tidskrift för skandinavisk retorikforskning  
**Nr. 91 – 2026**

Stefan Iversen, Aarhus universitet.

Stefan Iversen:

## Nye journalistiske genrer mellem fortælle teori og digitale offentligheder

Anmeldelse af Yngve Benestad Hågvar, Harald Hornmoen og Jørgen Alnæs (red.): *Narrative Theory in Journalistic Practice. Understanding Emerging Digital Genres*.

Titlen på *Narrative Theory in Journalistic Practice. Understanding Emerging Digital Genres* er appetitvækkende, fordi den lover bidrag til to pågående diskussioner: Den ene diskussion handler om forholdet mellem fortælle teori og journalistisk praksis, den anden diskussion handler om, hvordan man kan øge forståelsen for nye digitale genrer. Allerede bogens første linjer slår fast, hvordan og hvorfor det er en bog til tiden: Det er godt set, at fortællinger fylder mere i de nye journalistiske tekster, som den såkaldte platformskapitalisme danner ramme om. Bogen er blandt andet vigtig, fordi den giver et tiltrængt, journalistisk blik på den tendens, at digitale platformes infrastrukturer favoriserer affektive formater, der skaber indlevelse og engagement og dermed fastholdelse, hvilket er den afgørende valuta i tidens opmærksomhedsøkonomier.

Bogens overordnede formål er at adressere “a broader and multimodal spectrum of contemporary journalism, with emphasis on emerging digital genres” (4). Bogens kerne er fem empirisk funderede casestudier af det, bogen kalder ”journalistic narratives” i form af henholdsvis fremtidsfortællinger, live fortællinger, foto-journalistiske fortællinger, podcastfortællinger og fortællinger på TikTok. Det intenderede publikum er “graduate students as well as [...] established researchers” (np) fra felterne “journalism, media studies, and narrative studies” (np), hvilket i udgangspunktet stemmer godt overens med bogens tone og niveau. Ærindet er primært forskning, sekundært formidling, og heldigvis fungerer formidlingsdelen glimrende, selv mens der forskes. Prosaen er let forståelig, engageret og engagerende, mængden af metatekst er passende, og bogen bruger dygtigt eksempler og konkretiseringer til at vække og holde læserens interesse undervejs. Genremæssigt pla-

cerer bogen sig et lidt uklart sted mellem det, der i den angelsaksiske verden kaldes en *joint monograph* og det, der kaldes en antologi. Indledningen rummer formuleringer som “Chapter 2 will present the theoretical foundations for the book”, og bogens persona henviser til sig selv med pronomenet ”we”. Samtidig signalerer andre dele af bogens tekst og paratekst, at der er tale om en antologi, altså en bog med forskellige selvstændige artikler. De tre forskere i journalistik Alnæs, Hornmøen og Hågvær, alle ved Oslo Metropolitan University, er angivet som redaktører, og de har sammen eller hver for sig skrevet det meste af bogen. Derudover har bogen to ”contributors”, Simonsen og Fjellro, som hver har skrevet et ”chapter”. Kapitlerne har ikke kun separate indledninger og litteraturlister; flere af dem har også selvstændige, delvist uforbundne begrebsapparater og analysegreb. Resultatet af de forskellige genresignaler er, at jeg ikke helt kan beslutte mig for, om det giver mest mening at læse bogen som en noget usammenhængende monografi med flere forfattere eller som en antologi, der hænger overraskende godt sammen. Uanset: Der er meget (og meget forskelligt) at komme efter i de enkelte artikler. Jeg bevæger mig i det følgende frem ved se nærmere på bogens vigtigste bidrag, sådan som bogen selv præsenterer dem. Den sætter sig for at levere pointer inden for tre temaer: 1) “an empirical study of contemporary journalistic genres”, 2) “a theoretical development within the fields of journalism studies and narrative theory” og 3) “a textbook for those who want to learn how to do their own narrative analyses” (5).

### Et empirisk studie af samtidige journalistiske genrer

Det første af bogens tre temaer – empiriske studier af aktuelle journalistiske genrer – står stærkest. Hovedparten af bogen består af kvalitative nærlæsninger af aktuelle former for journalistik, som på forskellige måder afviger fra mere traditionelle journalistiske formater, og her ligger en af bogens oplagte værdier: De valgte cases er alle både interessante, relevante og eksemplarisk afvigende; typiske for den stigende grad af atypiskhed, som de digitale, netværksbaserede offentligheder er så rige på, og som kommunikationsteorier og -metoder (også de retorikfaglige) i nogen grad stadig halser efter.

Kapitel 3 handler om journalistiske fremtidsfortællinger og igangsættes af det udmærkede spørgsmål “What techniques do journalists use to tell reliable stories about something that has not yet happened?” (5). Fokus er på to længere tekster. Den første er en BBC nyhedsartikel om krigen i Ukraine, der i fortællingens form fremstiller hypotetiske forløb for krigshandlingernes udvikling, hvilket bogen kalder ”scenario journalism”; den anden er en norsk, multimodal tekst om klimaforandringer, der læses som eksempel på, hvad nogle har kaldt ”scrollytelling”: det digitale medies muligheder for at blande semiotiske kanaler bruges til at højne indlevelse i komplekse fortællinger, som publikum scroller gennem. Læsningerne arbejder sig frem ved hjælp af dels en klar skelnen mellem “intriguing” og “configuring functions”, dels en ligeledes klar skelnen mellem “what we call stories *about* the future, stories *from* the future, and stories *evocating* the future” (24). Fremtidsjournalistik har brug for ”referential anchors” for at bevare troværdigheden, og der

er grænser for, hvor ”intriguingly the plot can be constructed without inserting pieces of more configurative narration” (38).

I kapitel 4 vender bogen sig fra fremtidsfortællinger til den særlige form for samtidighedsfortællinger, som nogle gange kaldes ”live narratives”, altså fortællinger om handlinger, der udfolder sig stort set simultant med fortællingen om dem. Den valgte case er 22 timers dækning i 2025 på *ABC News Lives*’ af forsøgene på at finde overlevende efter et sammenstød mellem en helikopter og et passagerfly over en flod i Washington, D.C. Interessen samler sig om spørgsmålet om, hvordan ”the journalists establish a plot when the chain of causality was unknown, and the outcome of the events was yet to happen” (42), altså den live-rapporterende journalists etisk og epistemologiske udfordringer med, som bogen rammende formulerer det, ”picking a plot on the spot” (43). Det styrende begreb er ”narrative causality”. Bogen ser kausalitet som et produkt af inferenser og hævder, at ”When a journalist constructs a certain narrative to relate actual events, the causality of the story inevitably assigns responsibility, and sometimes even blame, to one or more given parties” (45). På baggrund af den påstand foreslår bogen, hvilket i sig selv giver god mening, at man i analyser af fortællinger i breaking news-rapportering kan skelne mellem tre niveauer af kausalitet forstået som tilskrevet ansvar: ”physical causality”, ”agent causality” og ”structural causality”.

Kapitel 5 beskæftiger sig også med fortællinger, der afviger fra den typiske retrospektive skriftlige historie, men afvigelserne er langs modalitetsaksen; det drejer sig nemlig om fotografier. Erkendelsesinteressen er ambitiøs og klassisk, idet kapitlet diskuterer, hvorvidt fotografier kan være fortællinger, samt hvordan man kan analysere visuelle fortællinger. Genstanden er valgt: et pressefoto af civile ofre for krigen i Irpin, Ukraine, taget af Lynsey Addario og bragt i *New York Times* i 2022. Kapitlet arbejder både bredt og dybt i sine teoretiske dialoger (dog stort set uden at forholde sig til nogle af de begreber og teorier, som bogen præsenterer i sit ramme-kapitel og med ganske få henvisninger til fortælle-teori) og kommer frem til interessante pointer om, hvordan ”investigating the narrative dimensions of a photograph goes beyond registering its visible surface” (78).

I kapitel 6 stilles der skarpt på en tredje modalitet, nemlig lyd. Kapitlet analyserer via nærlytning podcasten *Threshold* (2024) ved hjælp af det, kapitlet kalder ”the vocal narrative analytical framework” (81). Dette framework kombinerer traditionelle fortælleanalytiske greb som plot, karakter og point of view med analyse af stemmens lydige udtryk ved hjælp af begreberne ”prosody”, ”materiality”, ”subject positions” og ”performativity”. Sammenføringen kan bruges til at undersøge, hvordan stemme, tone, pauser, åndedræt og rytme i podcasts bidrager til fortællingers former og funktioner.

Kapitel 7 undersøger, hvordan nyhedsmedier som *The Washington Post*, BBC News og Yahoo News tilpasser journalistik til TikToks logikker. Et centralt begreb bliver her ”narrative evaluation”, hentet fra Labov. Selve læsningerne forløber via en skelnen mellem en sekventiel akse, dvs. fortællingens tidslige forløb, og en multi-modal akse, dvs. de samtidige modaliteter, der komprimerer information på plattformen. Kapitlet demonstrerer, hvordan TikTok-nyheder forbindes med bredere

meso- og makronarrativer og formes af platformens krav om tempo, hooks, nærhed og brugerengagement.

## Teoriudvikling mellem journalistikforskning og fortælle teori

Bogens andet tema – teoriudvikling mellem journalistikforskning for fortælle teori – hænger glimrende sammen med det første tema, fordi det handler om at udvikle de teorier, begreber og tilgange, der understøtter og præciserer undersøgelserne af de nye former for fortællinger i journalistisk praksis. I udgangspunktet er dette andet bidrag mindst ligeså velkomment som det første: Journalistik, særligt i dens aktuelle platformsbaserede varianter, trækker stadig mere på fortællestrukturer og -strategier samtidig med, at teorierne om fortællinger har udviklet sig meget gennem de seneste 20 år, blandt andet netop i forsøg på at holde trit med udviklingen i fortællingers funktioner i offentlige rum. Jeg skal skynde mig at sige, at mens jeg finder ideen om at inddrage teorier om fortællinger til at undersøge journalistiske tekster glimrende og velbegrundet, så er det især de importerede dele af den udveksling, altså teorien om fortællinger, jeg i det følgende opholder mig ved, fordi det er her, jeg som narratolog og retoriker føler mig mest på hjemmebane. Jeg stiller især skarpt på det teoriarbejde, der er i bogens kapitel 2 ("Narrative in journalism: theoretical and analytical challenges"), fordi det præsenteres som rammesættende for alle bogens læsninger.

Lad mig slå fast med samme, at det er inspirerende at følge, hvordan bogen dels inddrager eksisterende termer, dels selv udvikler nye, hvoraf hovedparten viser deres forklaringskraft i læsningerne. Den indledende skelnen mellem "journalistic narratives" og den eksisterende, snævrere ide om "narrative journalism" åbner for et nødvendigt bredere blik på samtidens praksisser, og bogen præsenterer en række begreber, som kan bruges til at navigere med i disse praksisser.

Bogen argumenterer overbevisende for at adskille "journalist narratives" i micro-, meso- og macro-niveauer, hvor micro er enkelte fortællinger i enkelte tekster, meso er cirkulerende og sammensatte "media narratives" (11), og macro er kulturelt cirkulerende "myths or master plots" (12). Fra litterær narratologi henter bogen Meier Sternbergs ideer om "suspense", "curiosity" og "surprise" til at tale om grader af og former for læserinvolvering, som så kombineres med Raphael Baronis ideer om fortællingers to plotfunktioner: "intriguing", som højner publikums interesse via udelukkelse af information, og "configuring", som genskaber kontekster for at skærpe forståelsen for en hændelsesrække. For en journalistikfaglighed er det afgørende at kunne tale præcist om forskelle på opfundne fortællinger og fortællinger, der henviser til fælles virkeligheder, og her trækker bogen på litterat og narratolog Dorrit Cohns klassiske ideer fra *The Distinction of Fiction* (1999). Inspireret af Cohn foreslår bogen at tale om "level of reference" for holde fiktion og ikke-fiktion adskilt: Journalisters fortællinger refererer til virkelighedens verden, mens fiktionens fortællinger opfinder den verden, de henviser til, idet de henviser til den, hvilket er en elegant måde at tale om forskelle på fiktion og ikke-fiktion på.

Denne sammenføring af begreber og ideer har bestemt potentiale for tilgange,

der gerne vil sige noget mere præcist om journalistiske fortællinger, hvilket flere af læsningerne i bogen fint demonstrerer. Alligevel kan jeg ikke lade være med også at se en del forspildte muligheder i det, bogen kalder ”theoretical development” (5). Bogen gør et velment arbejde med at positionere sin tilgang i relation til de former for fortælleforskning, som interesserer sig for fiktive, litterære fortællinger, altså det, der ofte henvises til som klassisk narratologi. Det er et godt og velkendt argument, at klassisk narratologis blik på fortællinger som autonome strukturer er for smalt til at kunne rumme de mange epistemologiske, kommunikative og ontologiske funktioner, som fortællinger har i tilgift til deres mere æstetiske og underholdende funktioner. Når det lyder, at ”Our point of departure, then, is that narrative techniques do not belong to fiction or even literature in general but are basic epistemological tools for constructing representations of the world” (9), så klinger det fint sammen med de mange former for fortælleforskning, som netop ikke interesserer sig for fiktive fortællinger, men derimod for fortællinger i fx hverdagsamtaler, i undervisning, i politik, i videnskab eller i psykologi. Bogens egne teoretiske valgs-lægtsskaber giver dog her anledning til to indvendinger.

For det første kan man spørge: Når nu den klassiske narratologis begreber ikke er så velvalgte til nyere former for faktuelle fortællinger, hvorfor bruger bogen så den slags fortælleteori så relativt meget? Både Baroni og Cohn (og Genette og Prince, som trækkes af stalden) bedriver netop den slags fortælleforskning, som bogen vil positionere sig i modsætning til. Rammen taler fint om “doing narrative analysis of journalism is about interpreting how coherence can be constructed out of a heterogeneous reality” (17), men den form for menings-skabelse passer ikke ret godt med Sternbergs tre begreber – ”suspense”, ”curiosity” og ”surprise” – som til gengæld passer rigtig fint med de fiktionsfortællinger, som Sternberg typisk læser. En lignende kommentar gælder bogens valg af Cohn. Mens hendes ide om fiktion som ikke-referentiel er elegant, så er den desværre også ganske forsimplet og afkontekstualiseret og især velegnet til at tale om selvberoende, komplekse fortællinger lig dem, man typisk finder i litterær fiktion. I offentlige praksisser er forholdene mellem fiktion og ikke-fiktion, mellem fiktioniserede og ikke-fiktioniserede fortællinger som regel mere mudrede. Det gælder ikke mindst i aktuelle digitale offentlighedens blandingsformer, hvor journalistikken også ofte færdes. I tiden siden Cohns bog er der opstået flere paradigmer, som egner sig bedre end Cohns til at tale om de genstande, bogen sætter sig for at analysere, fx retorisk fiktionitetsteori, som kan findes i adskillige grundbøger og artikler; på dansk blandet i Jacobsen et al. *Fiktionalitet* fra 2013.

For det andet: Det kan undre, at bogen ikke i større grad trækker på noget af den megen fortælleforskning, der for længst har bevæget sig hinsides klassisk narratologi. Mens det giver god mening at sige, at narratologi og postklassisk narratologi handler om fiktion, så er det for denne læser nogle årtier siden, at man overbevisende kunne hævde, at ”much narrative theory is developed with the intention to analyse fictional literature” (5). Størstedelen af aktuel fortælleforskning handler om ikke-fiktive fortællinger, og der findes megen fortælleteori, som (nogle gange endda demonstrativt) undgår fiktion. Det kan man fx forvise sig om ved at bladre

i den bredt anlagte antologi *The Routledge Companion to Narrative Theory* (2022). Der er en mængde nyere teoretikere, som stiller begreber til rådighed for en tilgang, der gerne vil tale om ikke-fiktive fortællinger i og om (medie)virkeligheder. Det kunne fx være Polletta om sociale bevægelsers fortællinger, Mäkelä om ”instrumental narratives” og viralitet i samtidens medie-økologier, Georgakopoulou og Page om ”small stories” og ”shared stories” på sociale medier, eller Bamberg om ”master narratives” og ”counter-narratives”. Pointen er ikke, at de alle burde være med, men at bare en af disse ville tilføje ideer og termer, som egner sig bedre til at udvikle teori til at tale om bogens genstande. Når bogen begrunder sit begreb om master plots, altså de kulturelt formede og formende fortællinger på macro-niveau, så sker det med en hurtig henvisning til *20 Master Plots*, en causerende håndbog for aspirerende fiktionsforfattere, hvilket er ærgerligt, når der nu findes en del fortælleteori om master plots, fx i Abbotts generelle og bredt udbredte *The Cambridge Introduction to Narrative* (oprindeligt fra 2002, tredje oplag 2020), som bogen endda selv kort henviser til (selv om den fejlstaver ”Abbott” som ”Abbot”).

## Grundbog i fortælleanalyse

Hermed er vi fremme ved bogens tredje tema, som er dens intention om at fungere som grundbog (”textbook”) eller håndbog for ”those who want to learn how to do their own narrative analyses” (5). Bogens læsninger er, som nævnt, en af dens store styrker. Der læses tekstnært, opmærksomt og sikkert, med blik for både tekstlige detaljer og større, kompositoriske helheder. Læsere fra forskellige kvalitative fagligheder kan finde masser af inspiration til at undersøge ukonventionelle former for journalistiske fortællepraksisser. Givende er især blikkene på tværs af modaliteter, herunder diskussionerne af, hvad og hvordan medier og semiotiske kanaler betyder for journalistiske fortællingers former og funktioner. Både begyndere og øvede fortælleanalytikere kan lære noget ved at følge de ganske forskellige tilgange i bogens læsninger. Et vanskeligt spørgsmål, når det kommer til håndbøger i fortælleanalyse, er forholdet mellem generelle metoder og specifikke undersøgelsesdesigns. I konklusionen fremgår det, at ”the analytical design needs to be adjusted to the kind of text we are analysing, as well as the purpose of the analysis” (119), hvilket jo giver god mening, også i en retorikfaglig sammenhæng. Tættest på en egentlig metode eller fremgangsmåde kommer bogen i slutningen af det rammesættende 2. kapitel. Her foreslås fire spørgsmål, som kan bruges som rettesnor i arbejdet med at analysere ”journalistic narratives”: Hvordan er teksten en fortælling? Hvordan er plottet konstrueret? Hvordan er virkeligheden repræsenteret? Hvad betyder genre og kontekst for fortællingen? Tilgangen opløser altså genstanden i fire elementer i form af først definition, så story/forestilling, så discourse/fremstilling/reference og endelig situation, hvilket giver god mening som generel analysepraksis. Konklusionen gør et hæderligt forsøg på kort at forholde sig til disse fire spørgsmål på tværs af bogens læsninger, men det bliver ved forsøget; dertil er det noget af en tilsnigelse, når konklusionen hævder, at ”all analyses in this book have in some way been guided by these questions, although not always stated explicitly in the texts” (119). Det ville

have styrket bogens bidrag som analysegrundbog, hvis den foreslåede fremgangsmåde ikke blot var implicit, men faktisk synlig og i brug, altså demonstreret og måske endda udfordret mere i de analytiske dele af bogen. I stedet opstiller flere af kapitlerne deres egne fremgangsmåder, fx kapitel 3, som vælger at nærme sig fremtidsfortællinger efter fire ganske anderledes læsespørgsmål (29). Der kan, som bogen også selv fremhæver, være gode grunde til at udforme mere specifikke metoder for at forstå mere specifikke praksisser, men det bliver ikke helt klart i løbet af bogen, hvilken status den generelle metode har, når den ikke danner et tydeligt grundlag for bogens egne læsninger.

Til trods for disse indvendinger om bogens selvforståelse, genre og begrebsmæssige sammenhængskraft samt graden af relevans og aktualitet i dens teoretiske valgslægtskaber er der meget at glæde sig over i bogens artikler. De viser, hvordan journalistikkens omgang med fortællinger er under forandring, hvilket kalder på nye begreber og termer; de viser samtidig, hvordan den nære tekstlæsning stadig er et spændende og potentielt innovativt greb, selv i – eller måske netop på grund af – medievirkeligheder, der på en og samme tid er splintret i mobile atomer og forbundne via usynlige, algoritmiske infrastrukturer.